

ตอนที่ 6 การทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการ ของหน่วยงานท้องถิ่น อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากผลการดำเนินงานและติดตามการประเมินผลแผนงาน/โครงการ ภายใต้แผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมของอำเภอแม่สะเรียงจึงเห็นควรนำผลการดำเนินงานมาทบทวนแผนกลยุทธ์เพื่อการนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ในการทบทวนดังกล่าวได้วิเคราะห์ผลการดำเนินงานเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนด เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือเป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่ต้องแก้ไขและปรับปรุง เพื่อการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม คณะผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากนายอำเภอแม่สะเรียง จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในอำเภอแม่สะเรียง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่สะเรียง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ขาม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คง และเทศบาลตำบล อำเภอแม่สะเรียง ซึ่งได้ดำเนินการในวันที่ 18 มกราคม 2553 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุม เทศบาลตำบล อำเภอแม่สะเรียง มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน โดยมี รศ.ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ เป็นวิทยากร ในการดำเนินการทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม

รูปที่ 52 รศ.ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ เป็นวิทยากร ในการดำเนินการทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะชุมชนแบบมีส่วนร่วม ให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่ขาม องค์การบริหารส่วนตำบลแม่คง และเทศบาลตำบล อำเภอแม่สะเรียงในวันที่ 18 มกราคม 2553 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ ห้องประชุม เทศบาลตำบล อำเภอแม่สะเรียง มีผู้เข้าร่วมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน

ผลการทบทวนแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอำเภอแม่สะเรียง ปรากฏผลดังนี้

แผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ของอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นมลพิษที่ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องเร่งด่วนและจำเป็นที่ท้องถิ่นต้องเร่งดำเนินการจัดการให้มีระบบโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ตั้งแต่การสร้างอุปนิสัย ลดปริมาณขยะมูลฝอยการบริการเก็บขน การกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ นโยบายของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้กำหนดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยในทางปฏิบัติโดยมุ่งเน้นให้ท้องถิ่นมีการดำเนินการร่วมกันและการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยใช้รูปแบบศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ดังนั้นการดำเนินการตามนโยบาย ดังกล่าวให้บรรลุผลในทางปฏิบัติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำและอากาศ จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ท้องถิ่นส่วนใหญ่สามารถให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มากขึ้น แต่ยังมีปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมความพร้อมที่จะดำเนินงานดูแลรักษาระบบอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและองค์การบริหารจัดการที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมาส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่างๆ กันกระจายทั่วไป จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยได้ข้อสรุปว่ารูปแบบศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการขยะมูลฝอยที่จะแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเป็นการมุ่งเน้นให้ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันนำขยะมูลฝอยมากำจัดร่วมกัน ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาดังได้ในระยะยาว

อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ดังนั้นจำเป็นต้องกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณโดยใช้รูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในโอกาสต่อไป และเป็นการแก้ไขปัญหาผลกระทบอันเนื่องจากการจัดการขยะในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพและถูกหลักสุขาภิบาล สามารถช่วยแก้ไขปัญหามลพิษจากสถานีกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนต่างๆ โดยเฉพาะชุมชนขนาดเล็ก และยังประหยัดงบประมาณ บุคลากร พื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย ทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของประชาชน

สถานภาพและปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอแม่สะเรียง

1. ปริมาณขยะและองค์ประกอบขยะ
2. สถานภาพระบบจัดการขยะมูลฝอยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแม่สะเรียง มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในแต่ละหน่วยงานของตนเองซึ่งในปัจจุบันมีการกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝัง กลบ เฝา แบบไม่ถูกหลักสุขาภิบาล

3. สรุปประเด็นปัญหาด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

1. ปัญหาการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยไม่มีประสิทธิภาพ มีสาเหตุ

- ภาชนะรองรับมูลฝอยไม่เหมาะสมกับพื้นที่
- การลักลอบทิ้งมูลฝอยในที่สาธารณะหรือที่ของเอกชน
- ชุมชนริมแม่น้ำลำคลองมีการทิ้งมูลฝอยลงในแหล่งน้ำธรรมชาติ
- การเข้าไปให้บริการเก็บขนไม่ได้บางพื้นที่ เนื่องจากการจราจรติดขัด
- พนักงานเก็บขนขยะได้รับอันตรายจากการปฏิบัติงาน
- ปัญหาขยะอันตราย ขยะติดเชื้อจากคลินิก/โรงงานอุตสาหกรรมปะปนกับขยะทั่วไป
- ขนาดของรถเก็บขนมูลฝอยไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ขนาดขยะและปริมาณขยะ
- เส้นทางรถเก็บขนมูลฝอยยังไม่เหมาะสม ทำให้เกิดความล่าช้าต่อการปฏิบัติงาน

2. การเก็บกวาดมูลฝอยไม่ทั่วถึง

- การขาดแคลนบุคลากร เนื่องจากติดขัดในเรื่องของอัตรากำลังจ้างตามระเบียบฯ ต้องไม่เกิน 40%
- การให้บริการไม่ทั่วถึง เนื่องจากพื้นที่กับจำนวนบุคลากรกวาดถนนไม่เหมาะสม

3. สถานที่กำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลไม่มีประสิทธิภาพ

- การขาดแคลนสถานที่กำจัดมูลฝอย
- การขาดแคลนอุปกรณ์ในการกำจัดมูลฝอย
- วิธีการกำจัดมูลฝอยไม่เหมาะสม
- ประชาชนเข้าไปคัดเลือกมูลฝอยในสถานที่กำจัดมูลฝอย
- ไม่มีสถานที่กำจัดสิ่งปฏิกูล

4. การบริหารจัดการมูลฝอยไม่ดี

- ขาดการบันทึกข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนการปฏิบัติงาน
- เจ้าหน้าที่ไม่เคร่งครัดต่อกฎหมายและเทศบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

5. ปัญหาจากการขาดความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาความสะอาด

- ประชาชนขาดจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด
- ประชาชนยังไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. การรักษาความสะอาด/พ.ร.บ. การสาธารณสุข

6. ปัญหาการเรียนรู้นของประชาชน จากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เก็บขยะ โดยมีสาเหตุ

- การขาดแคลนภาชนะรองรับมูลฝอย
- มูลฝอยตกค้างจากการเก็บขนขยะ
- การเก็บกวาดมูลฝอยไม่ทั่วถึง
- การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนล่าช้า

7. ปัญหาการขาดการควบคุมบังคับใช้กฎหมาย และประชาชนขาดความรู้ด้านกฎหมายสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ประกอบไปด้วย 7 ปัญหา โดยจัดลำดับความต้องการของปัญหาได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ปัญหาขาดความร่วมมือจากประชาชนในการรักษาความสะอาด
2. ปัญหาการกำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
3. ปัญหาการบริหารจัดการมูลฝอย
4. ปัญหาขาดการควบคุม บังคับใช้กฎหมาย
5. ปัญหาระบบการขนถ่ายขยะมูลฝอยอยู่ใกล้กับแหล่งชุมชน
6. ปัญหาการเรียนรู้นของประชาชนจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะ

ปัญหาการกวาดมูลฝอยไม่ทั่วถึงเนื่องจากขาดแคลนบุคลากร

ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแม่สะเรียง

ยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยเพื่อสร้างระบบการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแม่สะเรียง
2. เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกและการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการขยะมูลฝอย
4. รักษาฟื้นฟู คุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชน
5. เพื่อปลูกฝังทัศนคติ ปลูกจิตใต้สำนึก สร้างค่านิยมให้แก่เยาวชน ประชาชนทั่วไป ในการมีส่วนร่วม ดูแลรักษา ตรวจสอบ เฝ้าระวัง การจัดการขยะมูลฝอยให้ถูกต้อง

เป้าหมาย

ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมดในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ได้รับการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและถูกหลักสุขาภิบาลภายในปี 2555

พื้นที่ดำเนินการ

ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการในเขตเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแม่สะเรียง

แผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอำเภอแม่สะเรียง

วิสัยทัศน์ : แม่สะเรียงสวยด้วยมือเรา

พันธกิจ :

1. การจัดการขยะมูลฝอย มุ่งแก้ปัญหาในเชิงรุก โดยเน้นการลดการเกิดขยะมูลฝอยทุกวิถีทางตั้งแต่การให้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าเพื่อลดปริมาณการเกิดขยะมูลฝอย
2. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ซ้ำและใช้ใหม่ โดยส่งเสริมการคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด
3. การเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวม ขนส่ง บำบัด และกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการในระดับท้องถิ่นที่เป็นขยะมูลฝอยชุมชนทั่วไป
4. การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นร่วมกับหน่วยงานราชการและภาคเอกชน ในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีลักษณะเฉพาะรายการและมีความถี่ขึ้น

เป้าประสงค์ :

1. เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่นและแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยขนาดใหญ่
3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยเฉพาะประเภท
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

ตัวชี้วัดตามเป้าประสงค์ :

1. อัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลตำบล แม่สะเรียง 0.6 กก./คน/วัน และองค์การบริหารส่วนตำบล แม่สะเรียง 0.4 กก./คน/วัน ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2553 มีปริมาณไม่เกิน 14 ตัน/ปี และมีการคัดแยก นำมาใช้ใหม่ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของขยะมูลฝอยทั้งหมด (ในปี พ.ศ.2546 มีขยะมูลฝอยชุมชนทั่วประเทศ ประมาณ 14.4 ล้านตัน)
2. ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นบนท้องถนนและแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยขนาดใหญ่ สามารถรวบรวม เก็บขนและนำไปกำจัดได้อย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมด
3. องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน มีจิตสำนึกที่ดีและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น โดยดูจากปริมาณการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของก่อนดำเนินการตามแผนฯ และปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดลดลง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั้งหมดก่อนเริ่มแผนฯ

กลยุทธ์ที่ 1

การลดปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนด้วยกระบวนการต่างๆ

แนวทางปฏิบัติที่ 1

การคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถใช้ประโยชน์ได้
กลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุด

แนวทางปฏิบัติที่ 2

ส่งเสริมการใช้สินค้าจากวัสดุที่ใช้อยู่แล้ว

แนวทางปฏิบัติที่ 3

การนำเทคโนโลยีที่สะอาด
มาประยุกต์ใช้ในการลดการเกิดของเสีย

กลยุทธ์ที่ 2

เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยขนาดใหญ่

แนวทางปฏิบัติที่ 1

การส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอย

แนวทางปฏิบัติที่ 2

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอย
ขนาดใหญ่ซึ่งมีประชาชนใช้บริการเป็นจำนวนมาก

กลยุทธ์ที่ 3

ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย

แนวทางปฏิบัติที่ 1

การสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะมูลฝอย
ให้กับประชาชน

แนวทางปฏิบัติที่ 2

ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและ
ตรวจสอบการทำผิดกฎหมายด้านการจัดการขยะมูล

แนวทางปฏิบัติที่ 3

การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่น

แผนกลยุทธ์และแนวทางปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

ลำดับ	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ	มาตรการ	โครงการ/กิจกรรม
1	การลดปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนด้วยกระบวนการต่างๆ	1) การคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถใช้ประโยชน์ได้กลับมาใช้ประโยชน์มากที่สุด	1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลงทุนดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอย 2. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเพิ่มจำนวนผู้คัดแยกขยะมูลฝอยรายย่อยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการคัดแยกขยะจากแหล่งกำเนิด 3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนจัดตั้งศูนย์เพื่อรองรับขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้	
		2) การส่งเสริมการใช้สินค้าจากวัสดุที่ใช้แล้ว	1. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาสินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่ใช้แล้วให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในการปรับปรุงระบบคัดแยก/บำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อให้ได้วัตถุดิบจากวัสดุที่ใช้แล้วที่มีคุณภาพ	

ลำดับ	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ	มาตรการ	โครงการ/กิจกรรม
1		3) การนำเทคโนโลยีที่สะอาดมาประยุกต์ใช้ในการลดการเกิดของเสีย	1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดมาใช้ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยหรือของเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตสินค้า	- โครงการฝึกอบรมและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการทำปุ๋ยชีวภาพ (ปุ๋ยหมัก)
2	เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอย	1) การส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอย	1. พัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อให้มีการจัดระบบการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ 2. กำหนดหลักเกณฑ์ปฏิบัติหรือมาตรฐานในการจัดการขยะมูลฝอยรวมทั้งการลดของเสียและการใช้ประโยชน์ของเสียชุมชน 3. ให้ความรู้อบรมด้านวิชาการและการบริหารจัดการขยะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	- โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติในระบบการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย” - โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การกำหนดหลักเกณฑ์หรือมาตรฐานในการจัดการขยะมูลฝอย” - โครงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะชุมชน
		2) การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยบริเวณแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยขนาดเล็ก	1. กำหนดกฎระเบียบในการจัดการขยะมูลฝอยของสถานที่ท่องเที่ยวและสถานียขนส่ง 2. ส่งเสริมและสนับสนุนในการนำเทคโนโลยีมาใช้	- โครงการสร้างระบบเตาแยกขยะมูลฝอย Incinerator - โครงการนำพลังงานจากการเผาขยะ

ลำดับ	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ	มาตรการ	โครงการ/กิจกรรม
		ใหญ่ซึ่งมีประชาชนใช้บริการเป็นจำนวนมาก	ในการกำจัดขยะมูลฝอย	มูลฝอยมาใช้ประโยชน์ (Waste to Energy)
3	ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย	1) การสร้างจิตสำนึกด้านการจัดการขยะมูลฝอยให้กับประชาชน	1. การประชาสัมพันธ์การใช้สินค้าจากวัสดุที่นำกลับมาใช้ใหม่ให้เป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการให้ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยจากชุมชน 3. ส่งเสริมให้มีจิตสำนึกในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลักวิธีการ	- โครงการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการขยะ (การประชาสัมพันธ์ การรณรงค์ การฝึกอบรม ฯลฯ)
		2) ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและตรวจสอบการกระทำผิดกฎหมายด้านการจัดการขยะมูลฝอย	1. การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย 2. สร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันในสังคมที่เกี่ยวข้องในการควบคุมพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย 3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังเกี่ยวกับการเก็บขนขยะมูลฝอย	- โครงการอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย - โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การควบคุมพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย” - โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “การเฝ้าระวังเกี่ยวกับการเก็บขนขยะมูลฝอย”

ลำดับ	กลยุทธ์	แนวทางปฏิบัติ	มาตรการ	โครงการ/กิจกรรม
		3) การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการจัดการขยะมูลฝอยของท้องถิ่น	1. รณรงค์ให้ประชาชนบริโภคสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์สามารถนำมาใช้ซ้ำได้ (Reuse) 2. ส่งเสริมและกำหนดให้สถานศึกษา วัด และชุมชนอื่นๆ เป็นศูนย์กลางให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย 3. รณรงค์ให้ประชาชนมีการรวบรวมขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิดโดยเน้นการคัดแยกขยะมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป 4. รณรงค์ให้ประชาชนมีการรวบรวมขยะมูลฝอยที่ผ่านการคัดแยกแล้วนำไปยังจุดรองรับขยะมูลฝอยของชุมชนหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดเก็บขยะมูลฝอย 5. สร้างเสริมประสิทธิภาพของประชาชนต่อการรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวของตนเอง	- โครงการรณรงค์การนำบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วและนำมาใช้ซ้ำได้ (Reuse) - โครงการ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่างๆ เป็นศูนย์กลางให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย - โครงการรณรงค์ให้ประชาชนมีการคัดแยกขยะมูลฝอยจากแหล่งกำเนิด - โครงการจัดสถานที่/ภาชนะรองรับขยะมูลฝอยของชุมชน - โครงการรักษาความสะอาดเพื่อการท่องเที่ยวของอำเภอแม่สะเรียง

แนวทางการเพิ่มสมรรถภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอแม่สะเรียง

สมรรถนะที่ 1 วางแผนการจัดการขยะมูลฝอยด้วยการจัดให้มีแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยระดับเทศบาล/ระดับองค์การบริหารส่วนตำบล

แผนปฏิบัติการขยะมูลฝอยระดับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง แผนปฏิบัติการบริหารจัดการ ขยะมูลฝอยแบบผสมผสานระดับเทศบาล ซึ่งเทศบาลร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอย ได้มีการดำเนินการจัดทำโดยกำหนดกิจกรรมที่มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น การลด คัดแยกและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์และของเสียอันตรายไปกำจัดอย่างถูกต้อง การจัดหาที่ดิน การปรับปรุงสถานที่กำจัด การศึกษาออกแบบรายละเอียดการจัดตั้งศูนย์ การติดตามความก้าวหน้าและการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน

การสนับสนุนให้เทศบาลจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยระดับเทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล/กลุ่มพื้นที่ ทำได้โดย

๑ ทบทวนแผนจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีอยู่ และจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยระดับเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว กรณีที่เทศบาลมีการรวมกลุ่มพื้นที่กับเพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแล้วและเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นๆ เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการศูนย์ ให้เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยระดับกลุ่มพื้นที่แทน

๒ นำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยที่จัดทำขึ้น บรรจุในแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดหรือแผนปฏิบัติการเพื่อจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัดเพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณดำเนินการต่อไป

สมรรถนะที่ 2 ลดปริมาณขยะมูลฝอยด้วยการจัดให้มีการดำเนินกิจกรรมลด คัดแยกและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบ 1 เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล 1 ริไซเคิล

การริไซเคิลหรือการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและช่วยลดภาระการกำจัดขยะมูลฝอยขั้นสุดท้ายทำให้ยืดอายุการใช้งานของสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอย รวมทั้งยังช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกด้วย การสนับสนุนให้เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบ 1 เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล 1 ริไซเคิลทำได้โดย

▲ จัดทำแผนปฏิบัติการ (เฉพาะด้าน) การลด คัดแยกและใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และองค์ประกอบขยะมูลฝอยและการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร

▲ จัดระบบคัดแยกขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชนแบบแยกประเภท และจัดระบบการเก็บรวบรวมในรูปแบบต่างๆ อาทิ การเก็บรวมโดยชุมชนการเก็บรวบรวมวัสดุรีไซเคิลตามจุดที่กำหนด

▲ ดำเนินกิจกรรมคัดแยกและนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ตามแผนปฏิบัติการ เช่น การจัดตั้งศูนย์รีไซเคิลชุมชน การตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลของชุมชน การนำขยะอินทรีย์ไปหมักทำปุ๋ยหรือปุ๋ยน้ำ

▲ ให้ความรู้กับประชาชน / ชุมชนในการลด คัดแยก ณ แหล่งกำเนิด และให้มีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์โดยการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน/เสียงตามสาย

▲ สร้างเครือข่ายกลุ่มอาชีพรับซื้อของเก่า เช่น จัดทำทะเบียน/อบรมให้ความรู้/จัดสวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย จัดระเบียบร้านรับซื้อของเก่า

ทั้งนี้ เทศบาล/องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีการดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ให้มีการพัฒนาเป็นต้นแบบในการดำเนินงานในพื้นที่อื่นๆ หรือขยายผลไปในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในกลุ่มพื้นที่ที่ใช้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยร่วมกัน

สำหรับของเสียอันตรายจากชุมชน เทศบาลสามารถเพื่อสมรรถนะในการลดและคัดแยกของเสียอันตรายจากชุมชนโดย

➔ การสร้างกลไกการคัดแยกจากต้นทาง เป็นการเตรียมความพร้อมของประชาชนและเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วยการดำเนินกิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้และการติดตามตรวจสอบ

➔ การแยกทิ้ง เป็นการกำหนดวิธีการคัดแยกของเสียอันตรายจากต้นทางและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม วิธีการแยกทิ้งขึ้นอยู่กับความพร้อมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การแยกทิ้งหน้าบ้านตามเวลาที่กำหนด การแยกทิ้งในภาชนะรองรับตามจุดทิ้งที่กำหนด และการแยกทิ้งในวันที่กำหนดเป็นพิเศษ เป็นต้น

➔ การเก็บรวบรวม ขึ้นอยู่กับวิธีการแยกทิ้งที่กำหนด ดังนั้นตัวอย่างรูปแบบการเก็บรวบรวม ได้แก่ การเก็บรวบรวมริมถนน การเก็บรวบรวมจากภาชนะรองรับตามจุดที่กำหนด และการจัดให้มีวันพิเศษ โดยต้องจัดเตรียมความพร้อมต่างๆ เช่น ภาชนะบรรจุและรถเก็บของเสีย

อันตรายจากชุมชนให้เหมาะสม เช่น ควรใช้รถเก็บขนขยะมูลฝอยทั่วไปที่มีช่องเก็บของเสียอันตรายแยกต่างหาก กรณีเก็บรวบรวมของเสียอันตรายริมถนนพร้อมกับเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยทั่วไปหรือควรใช้รถเก็บขนของเสียอันตรายโดยเฉพาะ หากมีการกำหนดวันพิเศษในการเก็บรวบรวมของเสียอันตราย

➔ การเก็บกัก เป็นการรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนที่เก็บได้จากชุมชนให้มีปริมาณเพียงพอต่อการขนส่งไปกำจัด และต้องไม่เก็บรวบรวมไว้ในระยะเวลาที่นานเกินไป จะต้องเตรียมเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลและปฏิบัติโดยเฉพาะ การจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และการจัดเตรียมงบประมาณ

➔ การขนส่งของเสียอันตราย ของเสียอันตรายจากชุมชนที่เก็บรวบรวมไว้ในสถานที่เก็บกัก เมื่อมีจำนวนมากพอจะต้องส่งให้กำจัดหรือรีไซเคิลโดยเอกชนที่ได้รับอนุญาต และต้องขนส่งของเสียอันตรายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

➔ การรีไซเคิลของเสียอันตราย เป็นการแยกของเสียอันตรายจากชุมชนที่มีศักยภาพในการนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ และถ่านไฟฉาย โดยต้องแยกส่งไปยังโรงงานรีไซเคิลโดยเฉพาะ

➔ การบำบัด/กำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนที่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ จะนำไปกำจัดโดยการฝังกลบหรือการเผาซึ่งควรให้เอกชนที่มีศักยภาพและได้รับอนุญาตเป็นผู้ดำเนินการ

สมรรถนะที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมพื้นที่บริการ

การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมพื้นที่บริการจะช่วยลดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้างและผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมตามมาโดยทั่วไป ประสิทธิภาพการเก็บขนขยะมูลฝอยจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง อาทิ เส้นทางเก็บขน ปริมาณขยะมูลฝอย การจราจรเส้นทางเก็บขน ระยะทางเก็บขน รวมถึงพฤติกรรมกรรมการเก็บขน เช่น การคัดแยกขยะมูลฝอย การใช้เครื่องทุ่นแรง เป็นต้น จากการวิจัยของสำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร พบว่าพฤติกรรมของพนักงานเก็บขน โดยเฉพาะการแยกขยะมูลฝอย ใช้เวลาถึงร้อยละ 40 ของเวลาทั้งหมดในการเก็บขน

การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการเก็บขนขยะมูลฝอยให้ครอบคลุมพื้นที่บริการอาจทำได้หลายวิธี อาทิ

➔ จัดหาอุปกรณ์ในการเก็บ รวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอยให้เพียงพอ และสอดคล้องกับปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน และควรจัดให้มีระบบการเก็บรวบรวมขนส่งของเสียอันตรายจากชุมชน (อาทิ ภาชนะรองรับ รถยนต์บรรทุกของเสีย รวมทั้งอุปกรณ์ต่างๆ) แยกต่างหากจากระบบการเก็บรวบรวมขนส่งขยะมูลฝอยทั่วไป

➔ รณรงค์ประชาสัมพันธ์และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การทิ้งขยะมูลฝอยในสถานที่และภาชนะรองรับที่จัดเตรียมไว้

➔ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับพื้นที่

➔ กำหนดจำนวนรถเก็บขนขยะมูลฝอยให้เหมาะสมกับปริมาณที่จัดเก็บในพื้นที่ และกำหนดเส้นทางการเก็บขนให้สอดคล้องกับปริมาณขยะมูลฝอย

➔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานเก็บรวบรวม และขนส่งขยะมูลฝอย โดยมีการกำหนดเกณฑ์และเงื่อนไขตามความเหมาะสม

สมรรถนะที่ 4 แก้ไขปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอย โดยการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในลักษณะรวมศูนย์ หรือมีการใช้บริการสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยร่วมกันกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใกล้เคียง

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยโดยให้มีการรวมกลุ่มของท้องถิ่น (Cluster) เพื่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบผสมผสานที่เน้นการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ในรูปของปุ๋ยและผลิตกระแสไฟฟ้าหรือเทคโนโลยีอื่นที่เหมาะสม

การเพิ่มสมรรถนะในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในลักษณะรวมศูนย์ ทำได้โดย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการรวมกลุ่มพื้นที่เพื่อจัดตั้งศูนย์จัดการขยะมูลฝอยแล้ว ควรเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับที่ดินและแผนงาน/โครงการศึกษาออกแบบระบบ โดยใช้เทคโนโลยีแบบผสมผสานที่เน้นการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด แผนด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ รวมทั้งการทำความเข้าใจและให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ให้ดำเนินการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบกำจัดขยะมูลฝอยเดิมให้สามารถยกระดับขึ้นเป็นศูนย์จัดการขยะมูลฝอยและรองรับขยะมูลฝอยจาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใกล้เคียงได้

สมรรถนะที่ 5 ประสิทธิภาพในการกำจัดขยะมูลฝอย

การก่อสร้างสถานที่ฝังกลบขยะมูลฝอยส่วนใหญ่จะถูกต่อต้านทั้งที่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชุมชน สาเหตุที่ประชาชนมักต่อต้านเนื่องจากเกรงว่าจะมีปัญหาเรื่องกลิ่น การรั่วไหลของน้ำชะมูลฝอย และการเข้าในพื้นที่ของรถขนขยะมูลฝอย ดังนั้น การดำเนินการดูแลและเดินระบบ

กำจัดขยะมูลฝอย จึงต้องมีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในดินบริเวณสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเป็นระยะเพื่อเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของสถานที่กำจัด และนำไปสู่การกำหนดแนวทางการปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยต่อไป

การเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอย ทำได้โดย

- อบรมการดูแลและเดินระบบให้กับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- จัดทำแผนงานการฟื้นฟูสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณและดำเนินการฟื้นฟูเพิ่มประสิทธิภาพระบบ

สรณนะที่ 6 เพิ่มรายได้จากการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง มักประสบปัญหารายได้ที่ได้จากการให้บริการจัดการขยะมูลฝอยต่ำกว่าค่าใช้จ่ายจริงมาก ทำให้เป็นอุปสรรคในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการ ดังนั้น จึงควรมีการพิจารณาหาแนวทางที่จะเพิ่มรายได้จากการให้บริการ อาทิ

- ♣ จัดฝึกอบรมการใช้โปรแกรมประยุกต์แนวทางการกำหนดอัตราค่าบริการกำจัดขยะมูลฝอยเชิงพื้นที่
- ♣ ศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเก็บรวบรวมและขนส่งขยะมูลฝอย เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดค่าบริการ
- ♣ ลดต้นทุนการจัดการขยะมูลฝอยด้วยการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยจากต้นทาง
- ♣ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพ เช่น ให้สัมปทานหรือจัดจ้างภาคเอกชนให้ทำการเก็บค่าบริการให้ ขยายฐานการจัดเก็บให้ครอบคลุมเขตการให้บริการมากขึ้น ปรับเพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมอย่างเหมาะสม ซึ่งควรนำหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” มาประยุกต์และต้องพิจารณา “ความสามารถในการจ่าย” ควบคู่ไปด้วย
- ♣ ให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนและให้ความร่วมมือในการจ่ายค่าบริการ